

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Hämäläiset metsät sukupolvelta toiselle

SPV-hanke

LOPPURAPORTTI

Hankkeen nimi: **Hämäläiset metsä sukupolvelta toiselle**
Numero: **11593**
Diaarinumero: **1636/3560-2010**
Ohjelma: **Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2007-2013**
Toimintalinja: **Maa- ja metsätalouden kilpailukyvyyn parantaminen**
Toimenpide: **Ammatillista koulutusta ja tiedotusta koskevat toimet**
Toteutusaika: **1.12.2010-31.12.2013**

Hakijan nimi: **Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme**
Väihkyläntie 2, 19700 SYSMÄ
Vastuullinen johtaja: Jari Yli-Talonen, gsm. 040 848 4861
Projektipäällikkö: Mari Sarvaala, gsm. 044 342 0068

1 Yhteenveto hankkeesta

Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme ja Kanta-Häme muodostavat 16 kunnan toimialueen, joissa on 14 000 metsänomistajaa jäsenenä ja metsäpinta-alaa lähes 500 000 hehtaaria. Yhdistysten alueella yksityiset henkilöt omistavat metsämaasta n. 92 %. Suomessa metsänomistajien keski-ikä on yli 60 vuotta. Metsätilat pitäisi saada jatkajien käsiin hyvissä ajoin, jotta kiinnostus metsään säilyisi. Hämeen alueella on 1500 metsätilaa, joiden omistusmuotona on kuolinpesä (11 % jäsenistä).

Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme ja Kanta-Häme haluavat toimialueillaan vaikuttaa metsän omistusjärjestelyihin ja saada aikaan toimivampia metsätiloja, joissa metsät tulevat aktiivisen hoidon ja puukaupan piiriin. Metsästä luopuminen, niin oman suvun sisäisissä omistusjärjestelyissä kuin myyminen kokonaan vieraalle, on vaikea ja tunnepitoinen asia.

Toimenpiteinä tilajärjestelyjen aktivointiin suunniteltiin kunnittaiset veroillat sekä eri omistajaryhmille suunnatut intensiivikoulutukset. Kaiken ytimenä oli henkilökohtainen neuvonta, jossa yksittäisen tilan omistajille suunnitellaan heille sopivin vaihtoehto metsäomaisuuden siirtoon. Yhdistyksellä on spv-koulutuksen saaneita neuvoja, jotka pystyvät kertomaan eri vaihtoehtoista, ehdottamaan ratkaisuja ja auttamaan ratkaisujen toteuttamisessa.

Hankkeelle saatu rahoitus oli 420 000 €, joka ylitettiin. Hankkeessa oli 10 % yksityisrahoitusosuus, joka saatiin kummankin mhy:n alueella Osuuspankeilta ja OP-Pohjola-vakuutukselta.

Hankkeen mukaisissa koulutuksissa koskien sukupolvenvaihdoksia, kuolinpesiä, yhtymiä, yhteismetsiä järjestettiin 77 kappaletta, joissa oli mukana runsaat 1660 henkilöä. Alle 40-vuotiaat (mahdolliset jatkajat) eivät innostuneet mukaan koulutuksiin: mukaan lähti ainoastaan 200, kun tavoiteltiin 700 ”nuorta”.

Tilakohtaista neuvontaa annettiin reilulle 550 metsänomistajalle ja omistusjärjestelyjä toteutettiin vajaa 200 kappaletta. Kaikenlaisia omistusjärjestelyjä tehtiin Päijät-Hämeessä 128 kpl ja Kanta-Hämeessä 59 kpl. Näistä kuolinpesien purkua ja sukupolvenvaihdoksia oli muutamia kymmeniä kumpaakin. Kiinteistöväilyksen kautta (myynti ulkopuoliselle) omistajanvaihdoksia on tapahtunut useammin.

Hankkeen tuloksena voidaan todeta, että metsänomistajat tarvitsevat neuvontaa omistusjärjestelyissä, koska se on prosessina monimutkainen ja pitkäkestoinen. Neuvonnasta huolimatta omistusjärjestelyiden aloittaminen ja toteuttaminen on hidasta. Asiat ja rahamäärät ovat isoja. Jatkavan polven kannustaminen ja osallistuminen mukaan neuvontaan olisi tärkeää. Veroseuraamukset ovat monesti este tehdä omistusjärjestely.

Kaikkiin omistajaryhmiin ei pure samantyyppinen ryhmäneuvonta. Kuolinpesät tarvitsevat erilaista henkilökohtaista neuvontaa kuin puhtaat sukupolvenvaihdokset. Kuolinpesän pitäisi päästä omistusjärjestelyihin heti kuoleman jälkeen, viimeistään perunkirjoituksen jälkeen. Kuolinpesät purkautuvat usein tilan myyntinä ulkopuolisille. Järkevää olisi säätää kuolinpesänä omistaminen määräaikaiseksi.

Yhteismetsien perustamista ja uusien osakkaiden saamista olemassa oleviin vaikeuttaa osaltaan metsänomistajien tietämättömyys yhteismetsistä omistusmuotona. Toisaalta yhteismetsät eivät ole nykyläinsäädännöllä laajamittainen ratkaisu metsänomistukseen.

2 Hankkeen tavoitteet

Hankkeen ylemmän tason tavoitteena oli toteuttaa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa 2007-2013, toimintalinjaa Maa- ja metsätalouden kilpailukyvyyn parantamiseksi, toimenpiteenä ammatillista koulutusta ja tiedotusta koskevat toimet. Käytännössä siis parantaa metsänomistajien tietoja valmistautua ja toteuttaa tilansa omistajanvaihdos.

Hankkeen tavoitteet jaettiin laadullisiin ja määrällisiin. Hankkeen kesto oli aluksi kaksi vuotta, mutta kun rahoitusta ei saatu käytettyä siinä ajassa, hanketta jatkettiin vuodella. Tavoitteet kuitenkin pidettiin alkuperäisinä.

Hankkeen laadullisia tavoitteita:

- hillitään metsätilojen pirstoutumista, jolloin metsä saataisiin siirrettyä kiinnostuneelle jatkajalle, ja tilakoko pysymään kohtuullisena metsätaloudellisen toiminnan kannalta
- aktivoidaan passiivisia metsänomistajia hyödyntämään metsäänsä: useissa kohteissa on aikoinaan ollut toimintaa, mutta viimeiseksi työmaaksi on jäänyt metsäarvio
- helpotetaan yhteisomistustilojen (kuolinpesät, yhtymät) osalta tilojen hallinnointia ja päätöksentekoa sekä tuodaan esille erilaisia muita omistusmuotoja vaihtoehdoksi yhteisomistukselle. Tavoitteena on metsätaloustoiminnan tehostaminen ja metsien hoidon ja käytön tason selkeä nostaminen
- autetaan ja kannustetaan yli 60-vuotiaita metsänomistajia metsätilojen sukupolvenvaihdoksissa
- selvitetään alueen olemassa olevien yhteismetsien halukkuus uusiin jäseniin ja toisaalta muiden metsänomistajien halukkuus liittyä yhteismetsään tai halukkuus perustaa kokonaan uusi yhteismetsä
- toimien seurauksena metsänomistajat tietävät paremmin metsiensä kunnon ja osaavat käyttää paremmin metsäorganisaatioiden palveluja
- rakennetaan metsäomaisuuden hallintapalvelujen paketti
- parannetaan metsätalousyrittämisen toimintaedellytyksiä
- lisätään hakkuumääriä ja aktivoidaan metsänhoitotöitä
- parannetaan alueen työllisyyttä
- vahvistetaan maaseudun elinkelpoisuutta

Hankkeen määrällisiä tavoitteita (koko hankkeen ajalta ellei erikseen mainittu)

	Mhy Päijät-Häme	Mhy Kanta-Häme
Vuosittaisten metsäverotilaisuudet (kunnittain ja pääkaupunkiseutu)	12 kpl/v 24 kpl/ 2v	7 kpl/v 14 kpl/2v
joissa tavoitetaan henkilöitä	900 kpl	450 kpl
Spv-koulutukset (sis. spv, kuolinpesät, yhtymät ja yhteismetsät)	25 kpl	10 kpl
Hankitaan yli 60-vuotiaita metsänomistajia spv-palvelun piiriin = tilakohtainen neuvonta	130 kpl	50 kpl
Puretaan toimimattomia kuolinpesiä = tehty omistusjärjestely (kp:n purku, spv, kiinteistönvälitys) (laajennettu kaikkiin omistajaryhmiin)	300 kpl	120 kpl
Lisätään osakkaita yhteismetsiin	25 kpl	10 kpl
Perustetaan uusia yhteismetsiä	4 kpl	2 kpl

Hankkeessa koulutettavien määrä (tavoitteet)

	Mhy Päijät-Häme	Mhy Kanta-Häme
Koulutuksen määrä oppilastyöpäivinä	450	350
Hankkeessa koulutettavien määrä yhteensä	600 miestä 300 naista	400 miestä 200 naista
joista alle 40-vuotiaita	250 miestä 150 naista	200 miestä 100 naista

Yksi oppilastyöpäivä vastaa 8 tunnin työpanosta

3 Hankkeen toteutus

3.1 Yleistä

Hämäläiset metsät sukupolvelta toiselle, SPV-hanke, käynnistyi 1.12.2010 ja kesti 31.12.2013 asti. Vuosittain toistuivat samanlaiset toimenpiteet ja käytännöt. Kumpikin yhdistys toteutti hanketta itsenäisesti.

Hankkeen toimenpiteinä olivat metsänomistajien yleinen aktivointi, jossa erilaisissa tapahtumissa, jäsenlehdissä, henkilökohtaisissa postituksissa ja kontakteissa kerrottiin hankkeen tarjoamista mahdollisuuksista. Varsinaisena toimenpiteenä oli metsänomistajien ryhmäkoulutus metsätilan omistajanvaihdoksiin. Koulutuksia pyrittiin järjestämään erikseen niin puhtaissa sukupolvenvaihdoksissa, kuolinpesille suunnattuja kuin yhteismetsäasioissa.

Kun metsänomistaja aktivoitui asiassa niin, että hän halusi miettiä omistusjärjestelyjä oman tilansa kannalta, hänelle annettiin tilakohtaista neuvontaa juuri oman tilan lähtökohdista.

Kummallakin yhdistyksellä oli erikoiskoulutettujen neuvojien ryhmä (spv-tiimi), jotka olivat vihkiytyneet omistusjärjestelyjen kiemuroihin. Yleistä neuvontaa, markkinointia ja opastusta pystyivät antamaan kaikki toimihenkilöt, mutta erikoisneuvonta oli tarkoitus keskittää spv-ryhmäläisille.

Mhy Päijät-Hämeessä ruvettiin toteuttamaan hanketta ripeästi heti hankkeen alusta. Päijät-Hämeen alueen metsänomistajat lähtivät aktiivisesti mukaan, ja spv-ryhmälle saatiin aikaiseksi ennakkoon aavisteltu työruuhka.

Kanta-Hämeessä hanke lähti varsinaisesti käyntiin uuden toiminnanjohtajan aloitettua työnsä keväällä 2011 ja varsinaisia koulutustilaisuuksia sekä henkilökohtaisia yhteydenottoja toteutettiin vasta syksyllä.

Hankkeessa teetettiin opinnäytetyö koskien metsänomistajien kiinnostusta, tietoa, tarvetta ja maksuhalukkuutta sukupolvenvaihdospalveluiden suhteen. Lisäksi pyrittiin saamaan näkemyksiä palvelujen kehittämiseen.

3.2 Metsänomistajille järjestetyt tapahtumat ja koulutukset

Hankkeessa järjestettiin metsäverotilaisuudet vuosittain, kerran kunakin vuonna. Kanta-Hämeessä ne järjestettiin kahtena vuonna, Päijät-Hämeessä kolmena. Verotilaisuudet ovat yhdistysten suosituin tapahtuma, joissa 43 tilaisuudessa tavoitettiin reilu 1050 metsänomistajaa (tavoitteena

oli 1350 osallistujaa). Tilaisuuksissa omistusjärjestelyjen verotus lomittui metsäverotuksen sisään, koska osa asioista vaikuttaa toisiinsa kuten esim. metsävähennys.

Hankkeen mukaisia koulutuksia koskien sukupolvenvaihdoksia, kuolinpesiä, yhtymiä, yhteismetsiä järjestettiin suunniteltu määrä, yhteensä 24 kappaletta (tavoite 25). Koulutuksilla tavoiteltu henkilömäärä ylitettiin Päijät-Hämeessä (tulos lähes 1100, tavoite 900) ja lähes saavutettiin Kanta-Hämeessä (tulos 566, tavoite 600). Koulutusten oppilastyöpäivät ylitettiin Päijät-Hämeessä (tulos 495, tavoite 450), mutta Kanta-Hämeessä jäätiin tavoitellusta (tulos 185 päivää, tavoite 350).

Alle 40-vuotiaat (siis mahdolliset jatkajat) eivät innostuneet mukaan koulutuksiin: kaikkiaan tavoiteltiin 700 ”nuorta”, mutta mukaan lähti ainoastaan 200. Sukupuolisesti tavoitettiin haluttu määrä miehiä ja naisia; pariskunnasta tulevat usein molemmat tilaisuuksiin riippumatta omistajasta.

Toteutettujen tapahtumien ja koulutusten kuvailu on liitteenä.

Hankkeen toteutuneita määriä (suluissa tavoitteet koko hankkeen ajalle)

	Mhy Päijät-Häme	Mhy Kanta-Häme
Metsäverotilaisuudet	31 (24 kpl)	12 (14 kpl)
joissa henkilöitä	764 (900 kpl)	307 (450 kpl)
Spv-koulutukset (sis. spv, kuolinpesät, yhtymät ja yhteismetsät)	21 (25 kpl)	13 (10 kpl)
Tilakohtainen neuvonta	311 (130 kpl)	256 (50 kpl)
Tehty omistusjärjestely (kp, spv, kiinteistövälitys, jne.)	128 (300 kpl)	59 (120 kpl)
Lisätty osakkaita yhteismetsiin	9 (25 kpl)	1 (10 kpl)
Perustettu uusia yhteismetsiä	1 (4 kpl)	2 (2 kpl)

Hankkeessa koulutettujen määriä (suluissa tavoitteet koko hankkeen ajalle) (Yksi oppilastyöpäivä vastaa 8 tunnin työpanosta)

	Mhy Päijät-Häme	Mhy Kanta-Häme
Koulutuksen määrä oppilastyöpäivinä	495 (450)	185 (350)
Hankkeessa koulutettujen määrä (ei sisällä verotilaisuuksien henkilöitä)	765 miestä (600) 330 naista (300)	369 miestä (400) 197 naista (200)
joista alle 40-vuotiaita	123 (400)	74 (300)

3.3 Toimihenkilöiden osallistuminen koulutuksiin (osallistujana tai esitelmöijänä)

Koska hankkeen myötä pyrittiin luomaan yhdistyksille metsäomaisuuden hallintapalvelujen osaaminen ja neuvontapalvelu, merkittävä osa hankkeen koulutuksista oli toimihenkilöiden kouluttautumista. Erityisesti kummankin yhdistyksen spv-tiimi kouluttautui lisää aihepiiriin, mm. kiinteistöjen muodostukseen ja arviointiin, maatalouden sukupolvenvaihdoksiin, spv-neuvonnassa tarvittavien ohjelmistojen käyttöön sekä syventävään tietoon, jota omistusjärjestelyjen toteutuksessa tarvitaan liittyvien lainsäädäntöön ja verotukseen.

Muut toimihenkilöt saivat koulutusta yleisemmällä tasolla omistajanvaihdoksista, jotta pystyivät antamaan perusneuvontaa metsänomistajille.

Hankkeen kuluessa yhdistysten toteuttama hanketoiminta sai laajempaa tietoisuutta ja spv-asiantuntijoita pyydettiin kertomaan aihepiiristä eri tilaisuuksissa.

Liitteenä on tietoja toimihenkilöiden mukana olosta eri koulutuksissa.

Yhteenveto Mhy Päijät-Hämeen koulutuksista

	Koulutusten määrä, kpl	Osallistujat	Kesto, h	Oppilas-työpäivät	< 40v	naiset	miehet	Taustamaa & metsä	metsätalous
VUOSI 2011 YHTEENSÄ	24	500	79	233	52	143	350	107	381
VUOSI 2012 YHTEENSÄ	16	327	62	155	45	95	234	86	240
VUOSI 2013 YHTEENSÄ	12	268	38	107	26	92	181	91	175
Kaikki yhteensä	52	1095	179	495	123	330	765	284	796

Yhteenveto Mhy Kanta-Hämeen koulutuksista

	Koulutusten määrä, kpl	Osallistujat	Kesto, h	Oppilas-työpäivät	< 40v	naiset	miehet	Taustamaa & metsä	metsätalous
VUOSI 2011 YHTEENSÄ	5	102	15	38	17	31	71	9	95
VUOSI 2012 YHTEENSÄ	12	230	33	81	36	79	151	45	185
VUOSI 2013 YHTEENSÄ	8	234	19	66	21	87	147	51	178
Kaikki yhteensä	25	566	67	185	74	197	369	105	458

Kaikki koulutukset yhteensä

	Koulutusten määrä, kpl	Osallistujat	Kesto, h	Oppilas-työpäivät	< 40v	naiset	miehet	Taustamaa & metsä	metsätalous
YHDISTYKSET YHTEENSÄ	77	1661	246	680	197	527	1134	389	1254

3.4 Tilakohtainen neuvonta ja toteutetut omistusjärjestelyt

Tilakohtaisen neuvonnan tilastointi ei ollut aukotonta eikä järjestelmällistä toimihenkilöiden osalta. Kuitenkin suuntaa-antavasti voidaan sanoa, että tilaneuvontaa omistusjärjestelyissä on annettu Päijät-Hämeessä 311 metsänomistajalle (tavoite 130 kpl) ja Kanta-Hämeessä 256 kappaletta (tavoite 50 kpl). Tilakohtaisen neuvonnan määrä oli kummassakin yhdistyksessä moninkertainen suunniteltuun verrattuna. Tilakohtainen neuvonta annettiin joko puhelimitse tai henkilökohtaisella neuvontakäynnillä.

Tehtyihin omistusjärjestelyihin oli suuret tavoitteet: jo pelkästään kuolinpesiä oli tavoitteena purkaa reilu 400 kappaletta. Toteutukset kuitenkin jäivät huomattavasti tavoitteesta. Kuolinpesiä

purettiin muutamia kymmeniä. Kaikkiaan toteutuksia tehtiin alle 200 kpl, vaikka mukaan lasketaan kuolinpesän purkamiset, sukupolvenvaihdokset ja kiinteistönvälitys.

Huomioitavaa on, että kaikkia toteutuneita tilajärjestelyjä, jotka toteutettiin hankkeen innoittamana, ei ole saatu raportoitua. Osa toteutuksista on mennyt pankkien tai muiden asiantuntijoiden kautta.

Lisäksi hanke toi runsaasti tila-arvioita yhdistysten tehtäväksi. Tosimielessä saatu tilakohtainen neuvonta johti lähes kaikissa tapauksissa ainakin kiinnostukseen tilan arvosta, vaikka omistusjärjestelyä ei olisi tehty sillä erää.

Päijät-Hämeessä järjestelmien mukaan vuoden 2011 aikana yhteydenotot metsänomistajiin sukupolvenvaihdos- ja kuolinpesäasioissa johtivat 43% yhteydenoton kohteista hakkuu- tai hoitotoimeen tilalla. Aikaisempaan 3 v. keskiarvoihin verratessa nousi näiden samojen tilojen metsiin kohdistuva aktiviteetti yhteydenoton johdosta 62%.

3.5 Yhteismetsät

Tavoitteissa oli uusien yhteismetsien perustaminen ja osakkaiden lisäämistä olemassa oleviin yhteismetsiin. Päijät-Hämeessä perustettiin mhy-vetoinen Yhteismetsä Päijät-Häme, johon perustamisvaiheessa liittyi 6 osakasta ja sen jälkeen on liittynyt 3 uutta osakasta. Tavoiteltua määrää uusia yhteismetsiä tai osakkaiden määrän lisäämistä ei saavutettu (uusien yhteismetsiä tavoiteltiin 4 kpl ja osakkaiden liittymisiä 25 kpl). Kanta-Hämeessä on perustettu kaksi uutta yhteismetsää, hankkeen osuudesta niihin on vaikea sanoa.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio ylläpitää rekisteriä (päivitetty 30.9.2013), jossa laajentumis- ja ostohaluiset yhteismetsät ilmoittavat yhteystietonsa. Mhy Päijät-Hämeen alueella toimii 12 yhteismetsää. Alueen yhteismetsistä uusia osakkaita on valmiita ottamaan 6 kappaletta. Mhy Kanta-Häme lähetti hankkeen aikana toimialueensa yhteismetsille kyselyn kiinnostuksesta ottaa uusia osakkaita. Kyselyjä lähetettiin 11 kpl, niitä palautui 7 kpl, joista 4 yhteismetsää oli kiinnostunut ottamaan uusia osakkaita.

Kaikkiaan Suomessa on reilu 260 yhteismetsää.

3.6 Opinnäytetyö metsäomaisuuden hallintapalveluista

Jaana Hämäläinen, Hämeen ammattikorkeakoulu, Evo, 2013: Metsäomaisuuden hallintapalvelut Metsänhoitoyhdistys Päijät-Hämeessä. (Opinnäytetyö)

Tutkittavaa aihetta lähestyttiin opinnäytetyössä kahden erilaisen tutkimustavan kautta. Metsänhoitoyhdistys Päijät-Hämeen asiakkaille lähetettiin postikysely. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa mm. asiakkaiden kiinnostusta, tietoa, tarvetta ja maksuhalukkuutta sukupolvenvaihdospalveluiden suhteen. Kyselytutkimuksen lisäksi työssä esitellään toimihenkilöille suunnatun haastattelun tuloksia. Haastattelujen tarkoituksena oli kartoittaa näkemyksiä palvelujen kehittämiseen toimihenkilöiden näkökulmasta.

Kyselyitä lähetettiin 400 kappaletta. Asiakkaat, joille kyselyt lähetettiin, valittiin satunnaisotannalla Mhy Päijät-Hämeen asiakasrekisteristä. Rekisteristä rajattiin mukaan kaikki yli 60-vuotiaat metsänomistajat. Lisäksi otos ryhmiteltiin neljään ryhmään tilakoon perusteella. Ryhmät jakautuivat alle 20 ha, 20-60 ha, 60-100 ha ja yli 100 ha tiloihin. Jokaiseen ryhmään lähetettiin 100 kyselyä, jotta otoksesta saatiin mahdollisimman kattava. Vastauksia saatiin 82 kappaletta. Vastausprosentiksi muodostui 20,5 %, mikä vastasi arvioitua vastausprosenttia.

3.6.1 SPV- hanketta koskevat kysymykset

Kyselyssä selvitettiin vastaajien tietämystä ja kokemuksia meneillään olevasta SPV- hankkeesta. Ensimmäisenä kysyttiin ovatko metsänomistajat kuulleet kyseisestä hankkeesta. Vastanneista 54 % oli kuullut hankkeesta, 38 % ei ollut kuullut ja 8 % oli jättänyt vastaamatta kyseiseen kohtaan.

Hanketta on mainostettu monin tavoin. Seuraavaksi kyselyssä kysyttiin, mistä vastaajat olivat itse kuulleet hankkeesta. Tehokkain väline on ollut metsänhoitoyhdistyksen oma Kotimetsä-lehti, josta 34 % oli kuullut hankkeesta. Tasoihin lehden kanssa meni vastaus, jossa hankkeesta oli kuultu useammasta eri lähteestä. Kolmanneksi tehokkain tiedotusmuoto oli ollut toinen painettu tuotos, SPV- hankkeelle tehty mainoslehtinen (14 %). Toimihenkilöltä hankkeesta oli kuullut 11 % ja nettisivuilta 7 %.

SPV- hankkeeseen liittyen kysyttiin vielä ovatko hankkeesta kuulleet vastaajat käyttäneet jotain hankkeen tarjoamia palveluita, kuten henkilökohtaista tilaneuvontaa tai osallistuneet sen puitteissa järjestettäviin koulutustilaisuuksiin. 11 % metsänomistajista oli osallistunut johonkin edellä mainituista, 89 % ei ollut osallistunut.

Tuloksia tarkasteltiin vertaamalla hankkeeseen osallistumista ja sitä, mitä kautta hankkeesta on kuultu. Vastausten perusteella ne henkilöt, jotka olivat kuulleet asiasta toimihenkilöltä, olivat myös suhteessa useimmin osallistuneet hankkeeseen. Mikäli hankkeesta on kuultu nettisivuilta tai mainoksesta, osallistumisprosentti on ollut 0 %.

Kyselyssä kysymyksenä oli, mitä vastaaja itse pitää tärkeimpänä saavutuksena suunnitellussa sukupolvenvaihdoksessa. Tuloksissa nousi selvästi esiin, että yli 100 ha metsätiloilla tärkeimpänä pidetään mahdollisimman edullisen verotuksen saavuttamista (56 %). 60 – 100 ha tiloilla tärkein (56 %) päämäärä oli aktiivisen jatkajan löytäminen tilalle. 20 – 60 ha tiloilla yhtä tärkeitä oli mahdollisimman edullinen verotus ja perillisten tasapuolinen kohtelu (molemmat 28 %). Alle 20 ha tiloilla selvästi tärkeimmäksi saavutukseksi nousi perillisten tasapuolinen kohtelu (50 %).

3.6.2 Toimihenkilöiden haastattelut

Hankkeen ansiosta neuvontapalvelut ovat asiakkaille ilmaisia, joten niille on löytynyt kysyntää. Valitettavasti harva asiakas neuvonnan jälkeen kuitenkaan ottaa uudelleen yhteyttä ja haluaa metsänhoitoyhdistyksen hoitavan sukupolvenvaihdoksen.

Yleisimmin asiakkaita kiinnostavat verotukseen liittyvät kysymykset. Tällaisten asiakkaiden kohdalla on tärkeää saada heidät miettimään myös muita kuin veroetuja, joita suunnitelmallisuudella voidaan saavuttaa. Usein asiakkaat eivät edes tiedä, mistä sukupolvenvaihdoksen suunnitteluun ja toteutukseen voisi saada apua. Siinä onkin

metsänhoitoyhdistyksellä vielä työnsarkaa, että kaikki metsänomistajat saadaan tietoisiksi yhdistyksen tarjoamista palveluista.

Sukupolvenvaihdospalveluita tarjoavat hyvin monet muutkin tahot kuin metsänhoitoyhdistys. Erilaiset lakifirmat, pankit ja suuret metsäyhtiöt tarjoavat samoja palveluita. Kuinka metsänhoitoyhdistys pystyy kilpailemaan paikastaan palveluiden tarjoajana? Haastateltavat olivat samoilla linjoilla siinä, että laatu, paikallisuus ja asiakaslähtöisyys ovat tärkeimpiä valttikortteja. Mhy Päijät-Hämeellä on osaavia toimihenkilöitä hoitamaan sukupolvenvaihdoksia ja he kouluttautuvat jatkuvasti lisää. Metsänhoitoyhdistyksen valttikorttina on juuri se, että asiakkaat tunnetaan.

Haasteena haastateltavien mukaan tulee olemaan sopivan hintatason löytäminen hankkeen päätyttyä. On tärkeää, että hinta ja palveluiden laatu kohtaavat.

Kyselyn tulosten mukaan metsänomistajien tavoitteet, joita suunnitellulla sukupolvenvaihdoksella halutaan saavuttaa, eroavat eri tilakokojen välillä. Saatuja tuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi palveluiden markkinoinnin suuntaamisessa. Palvelukokonaisuus on melko uusi Mhy Päijät-Hämeen tarjonnassa, joten käyttö on vielä vähäistä. Asiakkaat kuitenkin näkevät tarvetta palveluille tulevaisuudessa. Metsänomistajarakenteen muuttuessa palveluiden käyttö sekä maksuhalukkuus tulevat lisääntymään. Sukupolvenvaihdoshanke on mahdollistanut ilmaiset neuvontapalvelut, mikä on lisännyt metsänomistajien mielenkiintoa muitakin metsäomaisuuden hallintaan liittyviä palveluita kohtaan. Tulevaisuudessa monipuolisella markkinoinnilla on tärkeä osa palveluiden tunnettavuuden edistämisessä.

On tärkeää, että sukupolvenvaihdokset hoidetaan loppuun asti ja jatkossa palveluntarjoaja huolehtii myös uudesta metsätilallisesta. Tällaiseen palvelupakettiin perustuu pitkälti metsänhoitoyhdistys Päijät-Hämeen tarjoamien palveluiden kannattavuus ja vetovoima.

4 Hankkeen henkilöresurssit ja yhteistyökumppanit

Kummassakin yhdistyksessä hanketta toteutettiin itsenäisesti, koska katsottiin että omat jäsenet tunnetaan parhaiten. Toteutustapa oli yhdistyksissä hieman erilainen: Päijät-Hämeessä vastuun neuvonnasta ja koulutuksista ottivat erikoiskoulutetut spv-tiimiläiset, kun taas Kanta-Hämeessä hankeneuvojan tehtäviä hoito siihen palkattu henkilö.

Hankkeen toteutusorganisaatio oli yhdistyksittäin seuraavanlainen:

Mhy Päijät-Häme

Vastuullinen johtaja: Jari Yli-Talonen, toiminnanjohtaja

Yleishallinto ja käytännön organisointi: Mari Sarvaala, projektipäällikkö

Erikoiskoulutetut SPV-tiimiläiset, neuvonta ja koulutus: Timo Hannonen, Piia Sahramies, Markku Nieminen, Erkki Niemi

Kirjanpito, palkanlaskenta, hankkeen kokonaiskirjanpito: Katja Laukkanen, toimistonhoitaja

Hankkeen markkinointi ja yleisneuvonta kaikilla toimihenkilöillä

Mhy Kanta-Häme

Vastuullinen johtaja ja yleishallinto: Eija Vallius, toiminnanjohtaja

Käytännön organisointi, neuvonta ja koulutus: Jonna Kortesus (vuosi 2011), Piia Sahramies (vuosi 2012, ostopalvelu), Petri Määttä (vuosi 2013)

Erikoiskoulutetut SPV-tiimiläiset (vähäisessä määrin mukana hankkeessa): Pekka Maula, Henri Törmä, Heikki Raukola

Kirjanpito, palkanlaskenta: Mari Salmi, toimistonhoitaja; Anne Lahtela, toimistonhoitaja

Hankkeessa syntyi kaikkiaan 5,9 henkilötyövuotta. Vaikka hankkeessa oli mukana kummastakin yhdistyksestä lähes kaikki toimihenkilöt, päävastuu hankkeesta oli kuitenkin muutamalla henkilöllä. Päijät-Hämeessä hanketta toteutti 3-4 henkilöä ja Kanta-Hämeessä 1-2 henkilöä.

	2011		2012		2013		YHTEENSÄ	
	PH	KH	PH	KH	PH	KH	PH	KH
Hankehenkilöitä	36	25	32	25	23	11		
Tunteja	2910	1508	2666	1671	1724	675	7300	3854
Henkilötyövuodet	1,53	0,79	1,40	0,88	0,91	0,36	3,84	2,03
Tunteja yht. / htv	4418 h / 2,34 htv		4337 h / 2,29 htv		2399/1,27 htv		11 154 h/ 5,88 htv	

Henkilötyövuosi= 21,5 pv*8 h* 11 kk = 1892 h

Hankkeen koulutuspäivien yhteistyökumppaneina olivat mukana alueen Osuuspankit, OP-Pohjola-vakuutus, verohallinto ja MTK:n paikallisyhdistykset. Lisäksi asiantuntijoita on ollut yhteismetsäasioissa Metsäkeskus Häme-Uusimaa ja Maanmittauslaitos. Omistusjärjestelyjen kiemuroissa on koulutusta ja asiantuntimusta jakanut Metsänomistajien Palvelutoimiston metsälakimies.

5 Kustannukset ja rahoitus

Toimihenkilöiden palkka- ja matkakustannukset muodostivat hankkeessa valtaosan kustannuksista.

Ostopalveluja muodostui koulutusten asiantuntijoista, metsälakimiehen palveluista, Kanta-Hämeessä myös hankeneuvojan toiminta ostopalveluna vuoden ajan toi merkittävän osuuden ostopalvelukuluja.

Varsinkin hankkeen alussa markkinointi, tiedotus ja materiaalien tuottaminen aiheuttivat runsaasti kustannuksia. Pitkin matkaa koulutusten lehti-ilmoittelu oli merkittävä kustannuserä, varsinkin jos ilmoittelua pyrittiin saamaan kattavasti koko alueen paikallislehdille.

Koulutustilaisuuksien järjestelyt tilavuokrineen ja tarjoiluineen toivat kustannuksia, mutta monesti niihin otti osaa yhteistyökumppanit. Toimitilavuokra on mukana vuokratilaisuuksissa.

Yksityisen rahoituksen osuus oli 10 %. Hankkeen yksityisrahoituksen maksoivat kummankin yhdistyksen alueella Osuuspankit ja Pohjola-vakuutus.

Kokonaiskustannukset molemmat yhdistykset yhteensä

	Vuosi 2011 yhteensä	Vuosi 2012 yhteensä	MAKS. KH & PH 1-6/2013	HAETAAN KH & PH 7-12/2013	ARVIO v. 2013 yhteensä	Kaikki yhteensä	Budjetti	ARVIO Ylitys/ alitus
Kustannukset								
Palkkauskulut ja palkkiot	103 045,47	95 263,74	46 037,10	31 505,06	77 542,17	275 851,38	268 400	-7 451,38
Ostopalvelut (asiantuntijat)	19 399,88	32 682,68	427,80	0,00	427,80	52 510,36	57 900	+5 389,64
Vuokrat (toimitila, kokous)	216,06	5 478,05	2 494,94	0,00	2 494,94	8 189,05	9 700	+1 510,95
Kotimaan matkakulut	8 474,20	9 215,90	4 772,96	1 090,87	5 863,83	23 553,93	25 800	+2 246,07
Muut kustannukset (postitus, tiedotus)	35 216,13	13 657,67	7 207,78	6 555,44	13 763,22	62 637,02	58 200	-4 437,02
YHTEENSÄ	166 351,74	156 298,04	60 940,58	39 151,38	100 091,96	422 741,74	420 000	-2 741,74
Rahoitussuunnitelma:								
Julkisen rahoitus (90 %)	149 716,57	140 668,24	54 846,52	32 768,68	87 615,21	378 000,00	378 000	0,00
Yksityinen rahoitus (10 %)	16 635,17	15 629,80	6 094,06	6 382,70*)	12 476,76	44 741,74	42 000	-2 741,74
YHTEENSÄ	166 351,74	156 298,04	60 940,58	39 151,38	100 091,96	422 741,74	420 000	-2 741,74

*) Julkista rahoitusta ei saada budjetoitua enempää, joten yksityisessä rahoituksessa on mukana osuus joka ylittää kokonaisbudjetin ja saadun yksityisrahoituksen. Tämä osuus jää yhdistysten itse maksettavaksi.

Mhy Päijät-Hämeen kustannukset kausittain (pyöritys saattaa aiheuttaa pientä virhettä)

Mhy Päijät-Häme	12/2010- 6/2011	7/2011- 12/2011	1/2012- 6/2012	7/2012- 12/2012	MAKS. 1/2013- 6/2013	HAETAAN 7/2013- 12/2013	ARVIO Yhteensä	Budjetti	ARVIO Ylitys/ alitus
Palkat	50 672	29 518	38 920	42 168	32 791	26 207,83	220 277,12	214 000	-6 277,12
Palkkiot	160		240		320	-	720,00		-720,00
Ostopalvelut	8 474	108	3 406	1 236	428	-	13 651,72	14 500	+848,28
Vuokrat	142	74	580	175		-	971,53	1 500	+528,47
Matkakulut	3 420	2 978	4 279	3 456	3 620	909,12	18 662,28	19 900	+1 237,72
Muut kustannukset	15 367	3 080	3 274	1 903	2 884	681,51	27 189,56	28 100	+910,44
Yhteensä	78 235	35 758	50 699	48 938	40 043	27 798,46	281 427,21	278 000	-3 427,21
RAHOITUS									
Ely-kesk. haettu tuki	70 412	32 182	45 629	44 044	36 039	22 906,81	250 857,43	250 200	+ 657,43*)
Yksityinen rahoitus	7 823	3 576	5 070	4 894	4 004	4 891,65**)	30 614,78	27 800	-2 814,78
Yhteensä	78 235	35 758	50 699	48 938	40 043	27 798,46	281 472,21	278 000	- 2 814,78

*) Mhy Kanta-Hämeeltä hallinnoijalle siirtynyt käyttämätön osuus julkisesta rahoituksesta, joka lisätään hallinnoijan budjettiin

***) Yksityisessä rahoituksessa on mukana osuus joka ylittää saadun yksityisrahoituksen ja jää yhdistyksen itse maksettavaksi.

Mhy Kanta-Hämeen kustannukset kausittain (pyöritys saattaa aiheuttaa pientä virhettä)

Mhy Kanta-Häme	12/2010-6/2011	7/2011-12/2011	1/2012-6/2012	7/2012-12/2012	MAKS. 1/2013-6/2013	HAETAAN 7/2013-12/2013	ARVIO Yhteensä	Budjetti	ARVIO Ylitys / alitus
Palkat	9 349	13 346	6 902	6 734	12 927	5 297,24	54 554,26	54 400	-154,26
Palkkiot			300				300,00		-300,00
Ostopalvelut	724	10 094	15 857	12 184			38 858,64	43 400	-4 541,48
Vuokrat			2 301	2 422	2 495		7 217,52	8 200	+982,48
Matkakulut	1 138	939	1 046	434	1 153	181,75	4 891,65	5 900	+1 008,35
Muut kustannukset	7 223	9 547	2 330	6 151	4 323	5 873,92	35 447,46	30 100	-5 347,46
Yhteensä	18 434	33 926	28 736	27 925	20 898	11 352,92	141 269,53	142 000	+730,47
RAHOITUS*)									
Ely-kesk. haettu tuki	16 591	30 533	25 862	25 132	18 808	10 217,63	127 142,57	127 800	+657,42
Yksityinen rahoitus	1 843	3 393	2 874	2 793	2 090	1 135,29	14 126,95	14 200	+73,05
Yhteensä	18 434	33 926	28 736	27 925	20 898	11 352,92	141 269,52	142 000	+730,47

*) Käyttämätön osuus julkisesta rahoituksesta siirtyy hankkeen hallinnoijan osuuteen. Yksityistä rahoitusta saatu on kaikkiaan 16 800 €, tuensieritosopimuksella maksimikäyttömäärä 14 200 €. Ylimäärä yksityisestä rahoituksesta palautetaan.

6 Raportointi ja seuranta

Hankkeen ohjausryhmässä ovat seuraavat jäsenet:

Timo Riukka	Mhy Päijät-Hämeen hallituksen puheenjohtajana v. 2012 loppuun, sen jälkeen hän jatkoi ohjausryhmän pj:nä
Jari Yli-Talonen	Mhy Päijät-Hämeen toiminnanjohtaja
(Kustaa Heikkilä	Mhy Kanta-Hämeen hallituksen puheenjohtaja)
Tapio Helin	Mhy Kanta-Hämeen hallituksen puheenjohtaja (ohjausryhmän varapj.)
(Kari Raivonen	Mhy Kanta-Hämeen toiminnanjohtaja)
Eija Vallius	Mhy Kanta-Hämeen toiminnanjohtaja
Eija Kunelius	Mhy Kanta-Hämeen metsäneuvoja
Jukka Matilainen	Metsäkeskus Suomi, Häme-Uusimaan alueyksikkö, hallintopäällikkö
Jukka Suhonen	Mhy Päijät-Hämeen spv-ryhmän vetäjä, ohjausryhmässä 1.12.2010-6.10.2012
Timo Hannonen	Mhy Päijät-Hämeen metsäneuvoja, spv-asioista vastaava, ohjausryhmässä 7.10.2012 alkaen (Jukka Suhosen tilalle)
Antti Mäenpää	ProAgria Etelä-Suomen spv-edustaja
Sakari Kangas	Sysmän OP:n toimitusjohtaja, yksityisrahoituksen edustaja
Erkki Kiljunen	Kohderyhmän metsänomistaja
Timo Kukkonen	Hämeen ELY-keskus
(Mari Sarvaala	Mhy Päijät-Häme, hankkeen projektipäällikkö, ohjausryhmän sihteeri)

Kari Raivonen ja Kustaa Heikkilä Mhy Kanta-Hämeestä suostuivat ohjausryhmään hankerahoitusta haettaessa, mutta he eivät olleet enää toimissaan varsinaisen ohjausryhmän työn alkaessa.

Ohjausryhmän puheenjohtajaksi valittiin Timo Riukka ja varapuheenjohtajaksi Tapio Helin.

Ohjausryhmä kokoontui vuosittain kaksi kertaa. Sen lisäksi pyydettiin tarvittaessa sähköpostin välityksellä kommentteja ja hyväksyntää muutoksista.

Projektipäällikkö seurasi hankkeen etenemistä ja tavoitteiden toteutumista. Lisäksi hanketoimijat kokoontuivat tarvittaessa seuranta- ja suunnittelupalavereihin. Hankkeen taloudellisia resursseja seurattiin yhdistysten talousseurannasta saatavien raporttien myötä.

Ohjausryhmän kokoukset

Päivämäärä	Aihe
4.2.2011	rahoituksen alkupalaveri
14.3.2011	hankkeen aloituskokous, ohjausryhmän järjestäytyminen
27.9.2011	väliraportti 1-6.2011, muutoshakemus alv:ia koskien
21.3.2012	vuosiraportti 2011
19.9.2012	väliraportti 1-6.2012, muutoshakemus: jatkoaika vuoden 2013 loppuun
19.3.2013	vuosiraportti 2012
29.11.2013	loppukokous, loppuraportin hyväksyminen

Maksatukset Ely-keskuksessa

Maksatusjakso	Maksuhakemus jätetty	Maksatuspäätös	Lisätietoja
kausi 1-6.2011	13.9.2011	23.1.2012	1 x lisäselvitykset
kausi 7-12.2011	26.3.2012	3.8.2012	1 x lisäselvitykset
kausi 1-6.2012	4.10.2012	22.1.2013	2 x lisäselvitykset
kausi 7-12.2012	15.3.2013	17.5.2013	1 x lisäselvitykset
kausi 1-6.2013	9.9.2013		maksukäsittelijä vaihtui, 1 x lisäselvitykset, MAVI:n alv- tulkinta hidasti
kausi 7-12.2013	jätetään 4/14 loppuun mennessä		

Rahoituspäätökseen haettiin muutosta neljä kertaa:

- rahoituspäätös 8.12.2011: kustannuslajeittaiset siirrot, hankkeen arvonlisäverollisuus, ohjausryhmän kokoonpanon muutokset
- rahoituspäätös 3.9.2012: kustannuslajeittaiset siirrot, Mhy Kanta-Hämeen ostopalvelu hankeneuvojan osalta
- rahoituspäätös 25.1.2013: hankkeen jatkoaika vuoden 2013 loppuun, kustannuslajeittaiset siirrot, ohjausryhmän kokoonpanon muutokset
- rahoituspäätös 22.1.2014: kustannuslajeittaiset tarkennukset, tuensiirtosopimuksen muutokset

7 Tiedottaminen ja markkinointi

SPV-hankeelle perustettiin omat nettisivut yhdistysten kotisivujen yhteyteen (www.mhy.fi/paijathame, www.mhy.fi/kantahame). Markkinointimateriaali tehtiin heti hankkeen aluksi. Lehdistötiedotteita laadittiin ajoittain, joista lehtiartikkeleita on ollut hanketta koskien niin

paikallis- kuin valtakunnan lehdissä. Lisäksi omia jäsenlehtiä käytettiin tiedotuskanavana aktiivisesti. Kirjekampanjoilla pyrittiin saamaan metsänomistajat tietoiseksi hankkeesta sekä porukka liikkeelle koulutuksiin.

Markkinointimateriaalina oli hankkeen esite, yhteydenottolomake sekä esite Yhteismetsä Päijät-Hämeestä. Lisäksi käytettiin esim. Maanmittauslaitoksen tekemää yleisesitettä yhteismetsistä.

Lehdet:

- liitteenä tietoja artikkeleista, joita julkaistu lehdissä
- tulossa lehdistötiedote hankkeen päättymisestä, tuloksista, havainnoista sekä juttuja omissa jäsenjulkaisuissa
- tulossa tiedote kansanedustajille hankkeen havainnoista, pullonkaloista, yms. johtopäätöksistä

Kirjepostitukset: henkilökohtaisia kutsuja lähetettiin koulutustilaisuuksiin valituille kohderyhmille sekä muutaman kerran massapostituksina hanke-esitteitä kaikille yhdistysten metsänomistajille. Lisäksi muiden postitusten ohessa lähetettiin hanke-esitteitä.

Sähköiset uutiskirjeet: jäsenille ja sidosryhmille lähetään 1-2 kertaa kuukaudessa sähköinen uutiskirje, jossa kerrotaan mhy:n ajankohtaisista asioista. Hankkeesta ja sen tulevista tapahtumista tiedotettiin sähköisessä uutiskirjeessä jatkuvasti. Mhy Päijät-Hämeen uutiskirjeen saajia on reilu 1800, Kanta-Hämeessä uutiskirjeen saajia on lähes 600 kappaletta.

Koulutusten ilmoitukset: paikallislehdissä, omissa julkaisuissa, nettisivuilla.

8 Toteutusolelutukset ja riskit

Vahvuutena pidetty mhy-vetoisen koulutushankkeen tuoma paikallistason asiantuntemus metsäasioissa piti paikkansa. Metsänomistajat myös luottavat metsänhoitoyhdistykseen etunsa ajajana. Jos metsänomistajat saadaan heräteltyä ja varsinkin jos omistajanvaihdos tapahtuu, niin vahvuudeksi nähty hankkeen tuomat työtilaisuudet puukaupan vauhdittumisen ja metsänhoidollisten toimenpiteiden aktivoitumisen myötä pitää paikkansa.

Riskinä pidettiin etukäteen, lähtevätkö metsänomistajat mukaan koulutuksiin ja saadaanko omistajanvaihdoksia toteutettua. Koulutuksiin saatiin porukkaa liikkeelle, ainakin kerran, kun aiheesta tehtiin mielenkiintoinen. Mutta varsinaiseen toteutukseen metsänomistajat ryhtyvät hyvin hitaasti. Oletuksenahan oli, että toteutuksia saadaan huomattavasti enemmän, erityisesti kuolinpesien osalta.

Heikkoutena pidetty epävarmuus toimihenkilöiden asiantuntemuksesta ei koettu haittana, koska kokemusta karttui, spv-tiimiläiset autoivat keskenään toisinaan ja taustalla oli alojensa asiantuntijat, kuten metsänhoitoyhdistyskenttään erikoistunut metsälakimies sekä yhteistyökumppaneina rahoitus-vakuutus-kiinteistöväälityksen ammattilaiset.

Etukäteen ei huomioitu sitä yhteiskunnan taholta tulevaa riskiä, että metsäpoliittisissa keskusteluissa luvataan ajoittain muutoksia metsätilojen sukupolvenvaihdoksiin, lähinnä verotusta huojentavasti. Näillä odottavilla puheilla pystytään herättämään toivoa metsänomistajissa ja estämään senhetkinen toteutus. Sama tapahtui esim. yhteismetsien puunmyynnin verotuksessa.

9 Tulosten arviointi ja arvio tavoitteiden toteutumisesta

9.1 Koulutukset ja tilakohtainen neuvonta sekä neuvontamenetelmän kehittäminen

Metsänomistajien liikkeelle saanti koulutuksiin vaatii markkinointia. Henkilökohtainen kirje on tehokkain menetelmä, jonka jälkeen koulutuksiin osallistutaan. Myös toimihenkilön kannustamana lähdetään mukaan. Yleinen lehti-ilmoittelu tai jäsenlehdissä olevat jutut eivät ole kovinkaan tehokasta.

Kun koulutukseen lähdetään, selkeä tiedon tarve on olemassa. Valtaosa koulutettavista oli 60-75-vuotiaita. Koulutusten jälkeen on havaittavissa aktivoitumista koulutuksessa mukana olleissa. Kuolinpesien jäseniä ei saada liikkeelle ryhmäkoulutuksella. Alle 40-vuotiaat tulevana jatkajina eivät lähde mukaan koulutuksiin.

60-70-vuotiaat ovat hedelmällisin ryhmä neuvonnalle, koska he ovat eläkkeelle siirtymässä tai juuri eläköityneet. Heillä on mielenkiintoa hankkia tietoa ja mieltä ratkaisuja. Kun omistusjärjestelyjen tilanne on venynyt pitkään samanlaisena, lapset aikuistuneet ja hankkineet oman elämänsä muualla, tilannetta voi olla hankala tai mielenkiinnottomaa korjata järkevästi.

Alle 40-vuotiaat (siis mahdolliset jatkajat) eivät innostuneet mukaan koulutuksiin: kaikkiaan tavoiteltiin 700 ”nuorta”, mutta mukaan lähti ainoastaan 200. Tämä osoittaa osaltaan, että luopujat ja jatkajat eivät suunnittele ja kommunikoi keskenään omistusjärjestelyistä hyvissä ajoin. Mahdollisiin jatkajiin ei päästä käsiksi järjestelmistä niin kauan kun he eivät ole metsänomistajia. Jatkajiin voidaan vaikuttaa vain luopujien kautta informoiden heitä ottamaan jälkipolvi mukaan koulutuksiin ja neuvontaan.

Optimaalisen neuvottavan profiiliin voi luonnehtia seuraavanlaiseksi: 60-70-vuotias, pitempään metsää omistanut, ei asu tilalla, on saanut merkin kuolevaisuudesta (omasta tai lähipiiristä), luopujat ovat mukana neuvontatilanteessa, jotta kaikki saavat yhteisen tiedon samalla kertaa.

Tilakohtainen neuvonta ylitti tavoitteet lähes kaksinkertaisesti: neuvottiin 550 kertaa kun tavoitteena oli 280. Tilaneuvonnassa tilastoitiin spv-tiimiläisten antaman neuvonnan määrää. Neuvontaa annettiin pääasiassa kasvokkain tilalla tai toimistolla, joskus myös puhelimesta. SPV-tiimiläiset kohtasivat asiakkaan omistusjärjestelyjen tiimoilta, mhy:n eriyettyjen toimenkuvien vuoksi perinteisiä puukauppa- ja metsänhoitoasioita hoitavat muut toimihenkilöt.

Tilakohtainen neuvonta on tehokkain menetelmä saada tuloksia. Neuvonnalla asiaa voidaan viedä aktiivisesti eteenpäin. Ilman neuvontaa asiaan ryhtyminen tuntuu usein ylivoimaisen hankalalta, kun tietoa pitää hankkia usealta taholta. Tilakohtainen neuvontakaan ei ole toteutuksen tae: omistusjärjestelyjen prosessi on saatu käyntiin, vaikka järjestelyä ei saadakaan loppuun sillä erää tai eri taho toteuttaisi loppuun. Prosessin loppuunsaattaminen vaatii monesti neuvojatahon aktiivista otetta ja ”painostamista”.

Hankkeen aikainen työ tuottaa todennäköisesti tulosta tulevana vuosina, metsänomistaja voi ottaa yhteyttä koulutuksen jälkeen vasta kuukausien tai vuoden päästä. Tällaisia yhteydenottoja on tullut pitkin matkaa.

Eräänä tilakohtaisen neuvonnan muotona kokeiltiin mahdollisuutta tavata metsälakimies, joka on työssään perehtynyt metsätilojen omistusjärjestelyihin. Olettamuksena oli, että lakimiehen antama neuvonta kiinnostaisi metsänomistajia ja toisi varmuutta toteutusprosessiin. Monikaan metsänomistaja ei kuitenkaan innostunut tästä mahdollisuudesta.

Koulutukset olivat kertaluontoisia muutaman tunnin tapahtumia. Olisiko monivaiheinen koulutuspaketti sitouttanut metsänomistajan paremmin toteutukseen asti? Jos koulutukset olisi ”myyty” metsänomistajalle pakettina, joissa olisi ollut mukana ryhmäkoulutus, tilakohtainen neuvonta ja ehdotus toteutuksesta, niin olisiko loppuunsaattaminen ollut helpompaa?

Koulutuksista ei kerätty systemaattista palautetta lomakkeen muodossa. Tämänäyttöisissä hankkeissa se olisi tärkeää. Yleistä kiitosta koulutuksista saatiin sekä kannustusta jatkaa palvelun kehittämisessä. Jos omistajanvaihdos saatiin toteutettua, sellaiset metsänomistajat olivat erittäin tyytyväisiä saamaansa palveluun.

9.2 Sukupolvenvaihdokset

Sukupolvenvaihdoksia toteutettiin hankkeessa muutamia kymmeniä. Hankkeen aikana havaittiin, että sukupolvenvaihdoksen toteutukseen liittyy paljon esteitä: omistaja ei halua luopua, suvusta ei löydy kiinnostunutta jatkajaa, jatkajalla ei ole mahdollisuutta tai halua käyttää sukupolvenvaihdoksen vaatimaa rahamäärää, tiedon puute, perillisten erimielisyydet, rohkeus.

Milloin sukupolvenvaihdoksissa on mahdollista onnistua? Jos aloitetaan ajoissa: neuvonta tuottaa parasta tulosta 60-70-vuotiaissa metsänomistajissa. Jatkajat otetaan mukaan suunniteluun alusta asti ja he ovat kasvaneet metsänomistajiksi ja ovat taloudellisesti varautuneet vaihdokseen. Metsää on hoidettu sukupolvenvaihdosta ajatellen. Luopuja on valmis luopumaan omistuksesta ja hallinnasta.

Sukupolvenvaihdoksia voitaisiin edistää, jos metsänomistuksen ymmärtävää kohtuuhintaista tai hankerahoitettua neuvontaa olisi saatavilla. Metsätilojen sukupolvenvaihdoksiin tarvittaisiin vastaavanlaisia veronkevennyksiä kuin maataloudessa, koska jatkajilla ei ole halua velkaantua rajusti, eikä hakata kaikkea hakkuukelpoista heti. Lisäksi tarvittaisiin edullista rahoitusta sekä kannustimia niin yhteisomistuksen purkamiseen kuin metsien siirrolle sukupolven yli.

9.3 Kuolinpesät

Saatu etukäteistieto ennen hanketta antoi ymmärtää, että kuolinpesien purkaminen olisi huomattavasti helpompaa kuin nyt osoittautui. Tehtyihin omistusjärjestelyihin oli suuret tavoitteet: jo pelkästään kuolinpesiä oli tavoitteena purkaa reilu 400 kappaletta, mutta kuolinpesiä purettiin vain muutamia kymmeniä.

Kuolinpesät, erityisesti monipolviset ovat hankala omistusmuoto ja neuvontakohde. Kuolinpesiin ei pure ryhmäneuvontaa, kuolinpesien osakkaita ei juurikaan osallistunut koulutuksiin vaikka sellaisia suunnattiin vain heille. Kuolinpesät ovat usein hankala ja haasteellinen neuvontakohde, koska kuolinpesän osakkaiden kokoon saaminen on vaikeaa tai edes asioiden hoitajaa ei tavoiteta. Niissä on paljon sisäisiä ristiriitoja, joihin metsäinen omistusjärjestelyjen neuvonta ei auta. Neuvonnassa tarvittaisiin psykologia ja perheterapeuttia. Edes raha ei toimi konsulttina.

Päättäjiltä toivotaan selkeitä kannustimia ja toimintamalleja, kuinka kuolinpesiin voitaisiin vaikuttaa. Kuolinpesän pitäisi päästä omistusjärjestelyihin heti kuoleman jälkeen, viimeistään perunkirjoituksen jälkeen. Kuolinpesänä omistaminen pitäisi säätää määräaikaiseksi.

Kuolinpesiä on Hämeessä n. 11% metsänomistajista ja yli 30 ha:n metsätiloja näistä on 20%. Näin ollen metsäistä potentiaalia olisi, kunhan se saataisiin käyttöön.

9.4 Yhteismetsät

Päijät-Hämeessä perustettiin kesällä 2011 Suomen ensimmäinen mhy-vetoinen yhteismetsä, Yhteismetsä Päijät-Häme. Kanta-Hämeessä perustettiin kaksi uutta yhteismetsää, hankkeen osuudesta niihin on vaikea sanoa. Tavoiteltua määrää uusia yhteismetsiä tai osakkaiden määrän lisäämistä ei hankkeessa saavutettu.

Hankkeen alkaessa yhteismetsät olivat kiinnostava aihe metsänomistajien keskuudessa, koska pääomaverotusta oli tarkoitus keventää yhteismetsien hyväksi. Yhteismetsäasiaa innostettiin ja Päijät-Hämeessä perustettiinkin mhy-vetoinen yhteismetsä. Valtiovalta kuitenkin kiristi kaikkien omistajaryhmien pääomaverotusta, tosin yhteismetsillä se jäi vielä alhaisemmaksi kuin yksityisillä metsänomistajilla. Yhteismetsät ovat melko marginaalinen omistajaryhmä, joten verotuloja valtio ei korotuksilla juurikaan lisää.

Yhteismetsien perustamista ja uusien osakkaiden saamista olemassa oleviin vaikeuttaa osaltaan metsänomistajien tietämättömyys yhteismetsistä omistusmuotona. Yhteismetsä olisi monelle järjellä ajatellen hyvä tapa omistaa metsää, mutta tunteet pistää usein vastaan. Toisaalta oman yhteismetsän perustaminen ei useinkaan ole järkevää pienistä pinta-aloista (perheen yhteismetsä) ja hallinnosta johtuen.

Yhteismetsissäkin on paljon tekemistä kannattavuuden parantamiseksi. Ne tulevat tuskin koskaan olemaan laajempi ratkaisu sukupolvenvaihdoksien edistämiseksi.

Yhteismetsän perustaminen on iso ja pitkä prosessi, joten Yhteismetsä Päijät-Hämeen perustamisen tuoma asiantuntemus on tärkeää mhy:lle.

9.5 Metsäomaisuuden hallintapalvelun kehittäminen yhdistyksille

Yhdistysten välillä oli toimintatapojen eroja hankkeen eteenpäin viemiseksi. Kanta-Hämeessä hankkeen toiminta oli pitkälti kulloisenkin hankeneuvojan varassa. Neuvojan vaihtuminen useaan kertaan söi työtehoa hankkeen toiminnasta ja vaati toimintatapojen ja asioiden opettelua. Kanta-Hämeessä toimihenkilöt osallistuivat melko vähän hankkeen markkinointiin, vastuu oli hankeneuvojalla. Erityiskoulutetuilla spv-tiimiläisilläkään ei ollut juurikaan aikaa osallistua.

Päijät-Hämeessä spv-tiimiläisillä oli kiinnostusta ja motivaatiota osallistua omistusjärjestelyjen eteenpäin vientiin. Kaikki toimihenkilöt osallistuivat markkinointiin ja yleisneuvontaan.

Edellä mainitut asiat johtuvat ainakin osittain siitä, että yhdistysten välillä oli eroa, miten hanke koettiin omaa toimintaa tukevaksi. Toiminnan kehittämiseen tarkoitettu hanke tarvitsee motivoituneet henkilöt, oman organisaation sitoutumisen ja kiinnostuksen.

Kun mietitään aikaa hankkeen jälkeen, niin on todettu, että toimihenkilöiden resursseja sitoutuu erityisesti neuvontatyöhön, josta muodostuu kuluja. Omistusjärjestelyjen toteutus-palvelu voisi olla osa muuta metsäomaisuuden hallintapalvelujen pakettia, mutta ei niin, että pelkästään omistusjärjestelyillä, asiakkaiden hankkimisella, neuvonnalla ja toteutuksella työllistetään kannattavasti toimihenkilöitä. Yhteyttä ottavia asiakkaita palvelaan asiantuntemuksella, mutta ei käytetä panoksia heidän hankkimiseen.

10 Johtopäätöksen ja esitykset jatkotoimenpiteiksi

Metsänomistajien keski-ikä kasvaa edelleen tulevina vuosina, eläkeläiset hallitsevat erään Suomelle tärkeimmän raaka-aineen virtaa. Iän myötä ihmisten aloitekyky heikkenee. Kuoleman kautta tapahtuvat sukupolvenvaihdokset johtavat siihen, että kohta vain eläkeläiset omistavat metsää. Eläkeläisten yhteisomistustilalla aktiivisuus tuskin on parhaimmillaan. Näin ollen aktiivisia omistajanvaihdoksia on tulevaisuudessa tehtävä entistä enemmän suurten ikäluokkien ikääntyessä, jotta turvataan metsätalouden kannattavuus, teollisuuden aines- ja energiapuun saanti sekä metsäsektorin työpaikat.

Metsänomistajat tarvitsevat neuvontaa omistusjärjestelyissä, koska se on prosessina monimutkainen ja pitkäkestoinen. Neuvonnasta huolimatta omistusjärjestelyiden aloittaminen ja toteuttaminen on hidasta. Asiat ja rahamäärät ovat isoja. On helpompaa olla tekemättä mitään. Jatkavan polven kannustaminen ja osallistuminen mukaan neuvontaan olisi tärkeää, jotta jo prosessin alkuvaiheessa saadaan molempien osapuolten näkemykset ja toiveet esiin.

Metsäasioissa annettu henkilökohtainen neuvonta aktivoi metsänomistajia puukaupalliseen ja metsänhoidolliseen toimintaan. Vaikka omistajanvaihdosta ei tapahtuisikaan, niin luopuvan polven metsäinen aktiivisuus lisääntyy. Toisaalta, jos omistusjärjestely toteutuu, uusi omistaja ryhtyy alkuinnolla tai rahan tarpeessa hoitamaan metsiään.

Kaikkiin omistajaryhmiin ei pure samantyyppinen ryhmäneuvonta. Kuolinpesät tarvitsevat erilaista henkilökohtaista neuvontaa kuin puhtaat sukupolvenvaihdokset. Kuolinpesiin kannattaisi panostaa, sillä 10 % metsänomistajista on kuolinpesiä. Näistä löytyy paljon metsäistä potentiaalia. Ilman toimia kuolinpesien osuus kasvaa koko ajan.

Omistusjärjestelyjen neuvonnan antaminen liiketoimintana on erittäin haasteellista. Jos maksutonta neuvontaa halutaan, se pitäisi olla jonkin julkisen organisaation tehtävä (esim. Metsäkeskuksen julkiset palvelut), jolle valtiolta saadaan rahoitusta tähän toimintaan.

Metsätiloilla ei ole pakotteita eikä kannusteita sukupolvenvaihdokselle. Veroseuraamukset ovat monesti este / hidasta tehdä omistusjärjestely. Lainsäädännön suomat erilaiset ratkaisut eri omistajaryhmille (esim. maatila vs. metsätila) sukupolvenvaihdoksissa eivät toimi kannustimena. Kaikille pitäisi olla tarjolla samanarvoisia huojennuksia ja ratkaisuja. Metsänomistajille ei pystytäkään perustelemaan järjellä eriarvoista menettelyä.

Hollolassa 16.4.2014

Loppuraportin tehneenä

Mari Sarvaala
Projektipäällikkö
Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme

Vakuudeksi

Jari Yli-Talonen
Toiminnanjohtaja
Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme

Seppo Sorjonen
Hallintopäällikkö
Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme

OHJAUSRYHMÄN LAUSUNTO

Ohjausryhmän loppukokouksessa 29.11.2013 paikalla olleet henkilöt hyväksyivät loppuraportin kommentteillaan, jotka ovat kokouksen pöytäkirjassa.

Loppukokouksessa myös ehdotettiin, että hankkeen aikana havaituista omistusjärjestelyjen esteistä, hidasteista ja kipupisteistä tehdään tiedote lähetettäväksi sähköpostilla kansanedustajille ja esim. valtionvarainministeriöön. Ajatuksena oli, että lyhyt tiivistelmä luettaisiin ja ne ketkä kiinnostuisivat enemmän, silmäilisivät myös loppuraporttia.

5.12.2013 on pyydetty sähköpostitse ohjausryhmältä tarkentavia kommentteja lausunnoksi hankkeesta:

- 1) hyväksytkö julkisuuteen menevät tiedotteen tai miten sitä pitää korjata
- 2) hyväksytkö hankkeen loppuraportin
- 3) vapaita kommentteja lausunnoksi hankkeen onnistumisesta, parannuksista yms.

Määräaikaan mennessä (13.12.2013) saatiin kommentit Jukka Matilaiselta, Suomen Metsäkeskus: Julkisuuteen menevä tiedote kipukohdista on ok. Hyväksyn loppuraportin omalta osaltani.

Koska ohjausryhmältä on pyydetty kommentteja ja vastausaikaa annettu, katson, että loppuraportti on hyväksytty. Samalla ohjausryhmä on hyväksynyt tiedotteen ja lähettää sen nimissään metsäpoliittisen päätöksenteon tueksi. Tämä tiedote on samalla ohjausryhmän lausunto hankkeesta. Tiedote on tämän loppuraportin liitteenä.

Mari Sarvaala, ohjausryhmän sihteeri
LIITE

Metsänomistajien yleiset tapahtumat, joissa hankkeen esittely mukana

Mhy KH: Kiepsaus Kesään 11.6.2011, Kuhmoinen. Kanta-Hämeestä oli mukana Kuhmoisen toimipisteen henkilökunta. Asiakkaita tavoitettiin noin 137 kappaletta.

Mhy KH: Perunankukkapäivä 2.7.2011, Loppi. Asiakkaita tavoitettiin 295 kappaletta. Paikalla olivat Lopen toimiston henkilökunta sekä Hämeenlinnan toimistolta kaksi toimihenkilöä.

Mhy KH: Rengon Jaakonmarkkinat 23.7.2011, Renko. Asiakkaita tavoitettiin noin 252 kappaletta. Paikalla olivat Rengon toimisto sekä Hämeenlinnan toimistolta kaksi toimihenkilöä.

Mhy KH: Metsämessut 27.8.2011, Kauppakeskus Tuulonen. Tavoitettiin 297 asiakasta, joista osa oli toisien metsänhoitoyhdistyksien alueelta. Paikalla oli Tuuloksen toimiston henkilökunta sekä Hämeenlinnan toimistolta toimihenkilöitä.

Mhy Päijät-Hämeen järjestämässä **metsäiltamissa 12.8.2011 Asikkalan Jenkkapirtillä** oli lähes 1200 osallistujaa. Mhy:n osastolla oli spv-hankkeen esitemateriaalia jaossa ja yhdistyksen spv-ryhmäläiset olivat spv-klinikalla yhdessä pankin edustajien kanssa keskustelemassa omistusjärjestelyistä asiasta kiinnostuneiden metsänomistajien kanssa.

Mhy KH: Kiepsaus Kesään 9.6.2012, Kuhmoinen. Mhy Kanta-Hämeestä oli mukana Kuhmoisen toimipisteen henkilökunta. Mhy:llä ja OP:lla oli tapahtumassa yhteinen piste. Asiakkaita tavoitettiin noin 145 kappaletta.

Mhy Kanta-Hämeen järjestämässä **metsäiltamissa 11.8.2012 Tuuloksen Kapakanmäellä** oli noin 1200 osallistujaa. SPV-hanketta esiteltiin yleisesti ja yhteistyökumppani osuuspankin puheenvuoroissa puhuttiin omistusjärjestelyistä. Mhy:n osastolla oli jaossa hankkeen esitemateriaalia.

Mhy KH: Kiepsaus kesään 8.6.2013, Kuhmoinen. Mhy mukana Kuhmoisten Yrittäjien järjestämässä kesätapahtumassa esittelemässä hanketta ja spv-asioita.

Mhy KH: 18.6.2013, Nurmijärvi. Mhy mukana Rajamäen metsänhoito- ja pienkonepäivässä esittelemässä hanketta ja spv-asioita.

Metsänomistajien koulutukset

Mhy PH: Helmikuu 2011 Metsäverotilaisuudet jokaisessa Päijät-Hämeen kunnassa, lisäksi yksi tilaisuus pidettiin Helsingissä. Metsäverotuksen lisäksi tilaisuuksissa kerrottiin alkaneesta SPV-hankkeesta ja tuotiin esiin eri omistusmuotojen vaikutuksia verotuksen näkökulmasta. Yhteistyössä olivat mukana paikalliset osuuspankit, Mtk:n paikallisyhdistykset ja verohallinto. 11 tilaisuudessa tavattiin lähes 300 metsänomistajaa.

Mhy PH: 9.2.2011 Lahti. Yhteismetsätilaisuudessa esiteltiin kesällä perustettava Yhteismetsä Päijät-Häme. Lisäksi tilaisuudessa kerrottiin yleistä tietoa yhteismetsistä, niiden osakkuudesta sekä eduista ja haitoista. Tilaisuus kokosi reilu 30 osallistujaa.

Mhy PH: 1.3.2011 Kärkölä. Spv-tiimiläinen kävi esittelemässä spv-hanketta ja kertomassa eri omistusmuodoista Kärkölässä paikallisen maamiesseuran tupaillassa. Paikalla oli 18 kuulijaa.

Mhy PH: 15.3.2011, 6.4.2011, 21.4.2011, 11.5.2011 Metsälakimies Tuomo Pesälä oli pitämässä Päijät-Hämeessä SPV-klinikoita, joihin pyrittiin auttamaan metsänomistajia, jotka tarvitsivat lakimiehen neuvontaa tilakohtaisissa omistusjärjestelyissä. SPV-klinikat eivät oikein saaneet kiinnostuneita liikkeelle, kävijöitä oli yhteensä ainoastaan 7 henkilöä. Klinikoilta vapaaksi jäänyt aika käytettiin spv-tiimiläisten kanssa esiin tulleiden tapausten läpikäyntiin.

Mhy PH: 14.4.2011 Lahti. ”Suunnitellun sukupolvenvaihdoksen edut”-koulutus yhdessä paikallisen osuuspankin kanssa, jossa kerrottiin omistusjärjestelyjen eri vaihtoehdoista, rahoituksesta ja verotuksesta. Tilaisuuteen osallistui 13 asiasta kiinnostunutta kuulijaa.

Mhy PH: 30.6.2011 Lahti. Mhy Päijät-Häme teki suomalaista metsähistoriaa perustamalla ensimmäisenä metsänhoitoyhdistyksenä yhteismetsän jäsenilleen. Perustajaosakkaita oli 6 ja perustamisvaiheessa pinta-alaa 300 hehtaaria. Perustamistilaisuudessa oli 15 henkilöä osakkaina, työryhmän jäsenenä ja lehdistön edustajina.

Mhy PH: 4.10.2011 yhteismetsäretki Päijät-Hämeen alueen yhteismetsiin Sysmään ja Hartolaan. Tutustuttiin Yhteismetsä Päijät-Hämeeseen ja Etelä-Suomen yhteismetsän palstoihin. Retkellä oli mukana 14 osallistujaa.

Mhy KH: 4.10.2011 Loppi. Spv-koulutus yhdessä paikallisen osuuspankin kanssa, jossa kerrottiin sukupolvenvaihdoksen vaihtoehdoista, verotuksesta ja rahoituksesta. Tilaisuudessa oli mukana 24 kiinnostunutta.

Mhy PH: 6.10.2011 Hartola. ”Suunnitellun sukupolvenvaihdoksen edut”-koulutus yhdessä paikallisen osuuspankin kanssa, jossa kerrottiin omistusjärjestelyjen eri vaihtoehdoista, rahoituksesta ja verotuksesta. Tilaisuuteen osallistui 17 asiasta kiinnostunutta kuulijaa.

Mhy KH: 13.10.2011 Hämeenlinna. Spv-koulutus yhdessä paikallisen osuuspankin kanssa, jossa kerrottiin sukupolvenvaihdoksen vaihtoehdoista, verotuksesta ja rahoituksesta. Tilaisuudessa oli mukana 13 kiinnostunutta.

Mhy PH: 18.10.2011 Asikkala. ”Suunnitellun sukupolvenvaihdoksen edut”-koulutus yhdessä paikallisen osuuspankin kanssa, jossa kerrottiin omistusjärjestelyjen eri vaihtoehdoista, rahoituksesta ja verotuksesta. Tilaisuuteen osallistui 19 asiasta kiinnostunutta kuulijaa.

Mhy KH: 27.10.2011 Hausjärvi. Spv-koulutus yhdessä paikallisen osuuspankin kanssa, jossa kerrottiin sukupolvenvaihdoksen vaihtoehdoista, verotuksesta ja rahoituksesta. Tilaisuudessa oli mukana 19 kiinnostunutta.

Mhy KH: 10.11.2011 Kuhmoinen. Spv-koulutus yhdessä paikallisen osuuspankin kanssa, jossa kerrottiin sukupolvenvaihdoksen vaihtoehdoista, verotuksesta ja rahoituksesta. Tilaisuudessa oli mukana 16 kiinnostunutta.

Mhy KH: 17.11.2011 Janakkala. Spv-koulutus yhdessä paikallisen osuuspankin kanssa, jossa kerrottiin sukupolvenvaihdoksen vaihtoehtoista, verotuksesta ja rahoituksesta. Tilaisuudessa oli mukana 30 kiinnostunutta.

Mhy PH: Tammi-helmikuu 2012 Mhy Päijät-Hämeessä kunnittaiset metsäverokoulutukset: Asikkala, Padasjoki, Sysmä, Hartola, Heinola, Nastola, Lahti, Hollola, Hämeenkoski, Kärkölä, Helsinki (yhteistyössä Mhy KH:n kanssa), joissa käsiteltiin metsätalouden tuloverotuksen lisäksi sukupolvenvaihdosten verotusta. Yhteistyössä osuuspankin, verohallinnon ja MTK:n paikallisyhdistysten kanssa. Tavoitettiin noin 250 metsänomistajaa.

Mhy KH: Tammi-helmikuu 2012 Mhy Kanta-Hämeessä kunnittaiset metsäverokoulutukset: Hämeenlinna, Kuhmoinen, Hauho, Loppi, Hausjärvi, Turenki, Helsinki (yhteistyössä Mhy PH:n kanssa), joissa käsiteltiin metsätalouden tuloverotuksen lisäksi sukupolvenvaihdosten verotusta. Yhteistyössä osuuspankin ja verohallinnon kanssa. Tavoitettiin noin 130 metsänomistajaa.

Mhy KH: 29.3.2012 Riihimäki. Sukupolvenvaihdos ja sen veroseuraamukset. Spv-asiaa Riihimäen-Hyvinkään Seudun Metsätalonomistajat ry:n vuosikokouksen yhteydessä. Tilaisuudessa oli 10 hlöä.

Mhy KH: 18.4.2012 Hämeenlinna. Kuolinpesästä yhtymäksi ja muita tapoja purkaa kuolinpesä. Kuolinpesin osakkaille tarkoitettu ilta, jossa käytiin läpi erilaisia vaihtoehtoja kuolinpesän purkamiseen. Tilaisuus keräsi 19 aiheesta kiinnostunutta kuulijaa.

Mhy KH: 24.4.2012 Hämeenlinna. Yhteismetsä metsänomistusmuotona. Metsänomistajailta yhteismetsän perustamisesta ja yhteismetsään liittymisestä. Tilaisuudessa oli mukana 19 henkilöä.

Mhy PH: 26.4.2012 Heinola. Kuolinpesä metsänomistajana: toiminta kuolinpesänä, omistusjärjestelyjen vaihtoehdot ja verotus. Osallistujia oli 21.

Mhy PH & KH: 3.5.2012 Helsinki. Kuolinpesän purkaminen – metsänomistamisen vaihtoehtoja. Yhteistilaisuus Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen pääkaupunkiseutulaisille metsänomistajille kuolinpesäomistuksen vaihtoehtoista. Tilaisuudessa oli 11 osallistujaa.

Mhy PH: 8.5.2012 Sysmä. Yhteismetsä omistusmuotona: edut, haitat, Yhteismetsä Päijät-Häme esimerkkinä. 4 osallistujaa, joista saatiin yksi uusi osakas Yhteismetsä Päijät-Hämeeseen.

Mhy KH: 16.10.2012 Kuhmoinen. Metsäilta, jossa sukupolvenvaihdosasioita käsiteltiin jatkajan näkökulmasta. Mukana oli 25 osallistujaa.

Mhy PH: 6.11.2012 Kärkölä. Minustako metsänomistaja? Olisiko aika antaa nuorempien jatkaa? Luopujille ja jatkajille suunnattu koulutus metsätalouden sukupolvenvaihdosasioista. Koulutuksessa oli mukana 7 metsänomistajaa.

Mhy PH: 15.11.2012 Heinola. Minustako metsänomistaja? Olisiko aika antaa nuorempien jatkaa? Luopujille ja jatkajille suunnattu koulutus metsätalouden sukupolvenvaihdosasioista. Koulutuksessa oli mukana 20 metsänomistajaa.

Mhy KH: 27.11.2012 Janakkala. Metsäilta, jossa sukupolvenvaihdosasioita käsiteltiin jatkajan näkökulmasta. 13 osallistujaa.

Mhy Kanta-Hämeen metsäverokoulutukset tammi-helmikuussa 2013: Hämeenlinna, Kuhmoinen, Tuulos, Loppi, Riihimäki, Janakkala. Veroiltoja yhteensä 6 kpl, joissa käsiteltiin metsätalouden tuloverotuksen lisäksi sukupolvenvaihdosten verotusta. Verokoulutukset toteutettiin yhteistyössä osuuspankin ja verohallinnon kanssa. Niissä tavoitettiin reilu 170 metsänomistajaa.

Mhy Päijät-Hämeen metsäverokoulutukset tammi-helmikuussa 2013: Asikkala, Padasjoki, Sysmä, Hartola, Heinola, Nastola, Lahti, Hämeenkoski, Kärkölä. Verotilaisuuksia yhteensä 9 kpl, joissa käsiteltiin metsätalouden tuloverotuksen lisäksi sukupolvenvaihdosten verotusta. Verokoulutukset toteutettiin yhteistyössä osuuspankin, verohallinnon ja MTK:n paikallisyhdistysten kanssa. Niissä tavoitettiin 225 metsänomistajaa.

Mhy KH: 25.3.2013 Veroilta Hämeelinnassa Veronmaksajien Kanta-Hämeen paikallisyhdistyksen toimesta yhteistyössä osuuspankin ja mhy:n kanssa. Aiheena mm. metsätilan sukupolvenvaihdoksen vaihtoehdot, kuolinpesä vai verotusyhtymä – kumpi kannattaa verotuksellisesti. Osallistujia 41 henkilöä.

Mhy KH: huhtikuu 2013, mahdollisuus hankeneuvojan tapaamiseen”avoimet ovet-periaatteella”, Loppi, Tuulos, Renko, Hausjärvi, Kalvola, Kuhmoinen. Tavoitettiin neuvottavia 2-4 hlöä / toimisto.

Mhy KH: 16.4.2013 Hämeenlinna. Metsätilan sukupolvenvaihdoksen ilta yhdessä osuuspankin kanssa. Aiheena sukupolvenvaihdosasiat, Yhteismetsä Kanta-Hämeen perustaminen, uuden metsänomistajan palvelut. Osallistujia 19 henkilöä.

Mhy PH: 24.4.2013 Lahti. SPV-ilta yhteistyössä osuuspankin kanssa. Aiheena metsänomistus ja ikääntyminen, sosiaalietuudet, verotus sukupolvenvaihdoksissa. Mukana 11 henkilöä.

Mhy PH: 7.10.2013 Lahti. Metsänomistajien sijoitusilta: aiheina puukauppa Päijät-Hämeessä, metsätilan omistusjärjestelyt, metsäobligaatio. Mukana oli 22 henkilöä.

Mhy PH: 9.10.2013 Helsinki. Metsänomistajien sijoitusilta: aiheina puukauppa Päijät-Hämeessä, metsätilan omistusjärjestelyt, metsäobligaatio. Mukan oli 10 henkilöä.

Toimihenkilöiden osallistuminen koulutuksiin (osallistujana tai esitelmöijänä)

18.1.2011 Mhy Päijät-Hämeen toimihenkilöt saivat koulutuksen, jossa esiteltiin hanketta, sen tavoitteita ja saatiin metsälakimieheltä tietoa verotusasioista yhdistettynä omistusjärjestelyihin. Mhy Kanta-Hämeestä paikalla olivat SPV-ryhmän toimihenkilöt.

16.3.2011 Mhy Päijät-Hämeen spv-ryhmä piti Mhy Kanta-Hämeen toimihenkilöille koulutuksen, jossa käsiteltiin eri omistusmuotoja, niiden verovaikutuksia ja asiapapereiden täyttöö.

20.4.2011 Mhy KH:n ja PH:n spv-ryhmän kouluttautuminen Silvadatalla Espoossa. SPV-Silva-ohjelman koulutus, jossa perehdyttiin omistusvaihtoehtojen vertailussa apuna käytettävän ohjelman toimintaan.

12.10.2011 Metsätilakoko-seminaari metsäammattilaisille Helsingissä. Metsätutkimuslaitoksen seminaari metsätilakoon ja rakenteen parantamiseksi sekä sukupolvenvaihdosten edistämiseksi. Mhy PH:sta 4 hlöä osallistujana ja esitelmöijänä Yhteismetsä Päijät-Hämeen perustamisesta.

25.10.2011 Yhteismetsät-nykyaikaista metsänomistusta? Metsänomistajien koulutus Helsingissä. SPV-ryhmäläinen kertomassa kokemuksia Yhteismetsä Päijät-Hämeen perustamisesta.

12.1.2012 Maatalouden spv, perintö- ja lahjaverohuojennukset maataloudessa, nuoren viljelijän aloitustuki, luopumistuki. SPV-ryhmäläisten kouluttautuminen, ProAgria Häme kouluttajana.

25.1.2012 Suomalainen kiinteistöjärjestelmä, metsänomistuksen vaikutus yhteiskunnan etuuksiin (lähinnä Kela), metsäverotuksen päivitys. Toimihenkilöt Mhy PH:sta ja KH:sta, 32 kpl. Kouluttajina Sakari Haulos ja Mhy Päijät-Hämeen toimihenkilöt.

22.2.2012 Jämsänkoski. Yhteismetsäkoulutusta yhteismetsien kanssa toimiville metsäammattilaisille ja yhteismetsistä kiinnostuneille metsänomistajille Jämsänkoskella. Mhy KH:sta mukana kolme toimihenkilöä.

16.4.2012 Lahti. Yhteismetsäkoulutusta MTK:n toimesta metsänhoitoyhdistysten toimihenkilöille. Kanta-Hämeestä mukana yksi osallistuja, Päijät-Hämeestä neljä osallistujaa. Järjestäjänä Metsäomistajaliitto Etelä-Suomen Metsäverkko-hanke.

Syksy 2012-kevät 2013 Hämeenlinna, Evo. Metsäkiinteistön arvon määrittäminen ja hallintatäydennyskoulutus. Yksittäisiä lähipäiviä n. kerran kuussa. Mukana Mhy PH:sta 4 toimihenkilöä.

18-19.4.2013 Levi. Valtakunnalliset Yhteismetsäpäivät, hankkeen verkostoituminen yhteismetsäasioissa. Mhy PH:sta 2 hlöä, kaikkiaan osallistujia reilu 250 henkilöä eri yhteismetsistä. Varmuutta ja tukea, että yhteismetsät ovat kiinnostava ja järkevä omistusmuoto, joihin on halukkuutta osalla metsänomistajia.

9.11.2013 Lahti. Elinvoimaa metsistä-hankkeen seminaari teemalla yrittäjäyys, kannattavuus, digitalisaatio. SPV-hanke esitteli tuloksiaan aiheella Metsäomaisuuden kannattava hallinta – kokemuksia metsätilojen sukupolvenvaihdosten neuvonnasta. Mukana oli n. 40 hlöä.

LIITE

Hankkeesta julkaistut lehtijutut

- Mhy P-H: Kotimetsikkö-jäsentiedote 3/2010 (joulukuu): hankkeen alustava esittely, (Kotimetsikön painos 7500 kpl)
- Mhy P-H: Kotimetsä-jäsenlehti 1/2011 (tammikuu): hankkeen esittely, hankkeen toimihenkilöt, yhteismetsän perustaminen, veropäivät, (Kotimetsän painos 8500 kpl)
- Mhy P-H: Lehdistö tiedote hankkeesta 20.1.2011: 40 valtakunnallista ja paikallislehteä, tämän perusteella juttuja paikallislehdissä Seutuneluset, Padasjoen Sanomat, Lähilehti (Sysmä, Hartola), valtakunnallisesti Metsälehti, Maaseudun Tulevaisuus, Aarre 3/2011
- Mhy K-H: KantaNäre-jäsenlehti 1/2011 (helmikuu): Juttu SPV-hankkeen aloittamisesta
- Mhy P-H: Kotimetsikkö-jäsentiedote 1/2011 (maaliskuu): yhteismetsän perustaminen
- Mhy P-H: Kotimetsä-jäsenlehti 2/2011 (huhtikuu): spv-tilaisuudet, spv-tiimi vastaa, yhteismetsän perustaminen
- Mhy K-H: PikkuNäre-jäsentiedote 1/2011 (toukokuu): Yleinen tiedonanto SPV-hankkeesta
- Mhy P-H: Kotimetsikkö-jäsentiedote 2/2011 (kesäkuu): spv-työruuhka, yhteismetsän perustaminen
- Mhy P-H: Lehdistö tiedote Yhteismetsä Päijät-Hämeen perustamisesta 30.6.2011: STT levitti eteenpäin (mm. Ilta-Sanomien nettisivut), Etelä-Suomen Sanomat (juttu + pääkirjoitus), Maaseudun Tulevaisuus
- Osuuspankin Metsäraha 3/2011 (kesäkuu): Hankkeesta Kanta-Hämeen näkökulmasta
- Mhy K-H: Lehdistö tiedotteet heinäkuussa ja syyskuussa 10 paikallis- /aluelehteen. Juttuja mm. Keski-Hämeessä ja Etelä-Hämeen lehdessä.
- Mhy P-H:n Kotimetsä-jäsenlehti 3/2011 (elokuu): hankkeen koulutusten markkinointi + alkusyksyn koulutukset
- Mhy K-H:n KantaNäre 2/2011 (syyskuu), 3 juttua: hankkeesta yleisesti, pankin spv-juttu, ”suunnittele sukupolvenvaihdos hyvissä ajoin”-juttu
- Itä-Häme 15.9.2011: juttu hankkeesta, jossa haastateltu hankkeessa mukana olevia Mhy PH:n toimihenkilöitä ja kerrottu hankkeen järjestämistä koulutuksista
- Maaseudun Tulevaisuus 14.11.2011: Metsätila perillisistä innostuneimmalle. Juttu Mhy K-H:n spv-koulutuksesta.
- MTK-Viesti 7/2011 (marraskuu): hankkeen esittely yhdessä Mtk:n spv-linjausten kanssa.
- Mhy PH: Kotimetsikkö 1/2012 (tammikuu): veropäivien aikataulu, pari markkinoivaa juttua hankkeesta
- Padasjoen Sanomat helmikuu 2012: juttu metsäverotuksesta veropäivien jälkeen
- Metsälehti 2.2.2012: Päijät-Hämeen yhteismetsä starttasi
- Mhy PH: Kotimetsä 1/2012 (huhtikuu): hankkeen tulevat koulutukset, menneet koulutukset kuvin, jutut Yhteismetsä Päijät-Hämeestä ja yhtymä-termien merkityksestä
- Itä-Häme, huhtikuu 2012: lehtijuttu perustuen siihen, mitä mieltä olemme kun metsäfirmat ja pankit järjestävät tilaisuuksia metsänomistajille omistusjärjestelyjen asioissa
- Mhy KH: KantaNäre 1/2012 (huhtikuu): pari markkinoivaa juttua sukupolvenvaihdoksesta
- Mhy PH: Kotimetsä 2/2012 (lokakuu): Yhteismetsä Päijät-Hämeen toiminta käynnissä, keksitty esimerkkijuttu tilanteesta kun sukupolvenvaihdos epäonnistuu riittävyyden takia, spv-asioiden mietintään kannustava juttu teemalla ”Puukauppaa vanhainkodissa”

- Maaseudun Tulevaisuus 11.12.2012: Yhteismetsä Päijät-Hämeestä yleisjuttu + osakkaan haastattelu
- Mhy KH: Pikkunäre 1/2013 (helmikuu): Metsätilan luovutus hallitusti – vai hallitsemattomasti + uuden hankeneuvojan tiedot
- Lehdistötiedote hankkeen jatkumisesta helmikuussa 2013
- Maaseudun Tulevaisuus 4.3.2013: Kymmenesosa hämäläismetsistä kuolinpesillä (lehdistötiedotteen perusteella tehty)
- Mhy PH: Kotimetsä 1/2013 (huhtikuu): Toive: metsänomistajaksi aktiivinen tilan jatkaja
- Mhy KH: Kantanäre 1/2013 (huhtikuu): yleisesti spv-asiaa ja kuolinpesän purkamisesta metsälakimies Tuomo Pesälän kirjoittamana
- Maatilan Pellervo 4/ 2013 (huhtikuu): Metsän osto on työvoitto
- Mhy PH: Kotimetsä 2/2013 (syyskuu): Sukupolvesta toiseen; kannustava juttu ajoissa luopumiseen ryhtymisestä
- Mhy KH: Kantanäre 2/2013 (syyskuu): Suunnittele sukupolvenvaihdos ajoissa; faktaa omistusjärjestelyihin liittyen
- lehdistötiedote hankkeen päättymisestä, tuloksista, havainnoista sekä juttuja omissa jäsenjulkaisuissa
- tiedote kansanedustajille hankkeen havainnoista, pullonkauloista, yms. johtopäätöksistä

LIITE

Hämäläiset metsät sukupolvelta toiselle -koulutushankkeen myötä esiin nousseita metsätilojen sukupolvenvaihdosten kipukohtia

Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme ja Kanta-Häme

Suomalaisten metsänomistajien keski-ikä on yli 60 vuotta. Suomessa kuolinpesiä metsänomistajista on 12% ja yli 20 ha metsätiloista kuolinpesäomistuksessa on 11%. Vastaavasti Hämeessä kuolinpesiä on 11% metsänomistajista ja yli 30 ha:n metsätiloja näistä on 20%. Hämeessä on ollut vireillä v. 2011-2013 hanke, jossa metsänomistajia on kannustettu koulutuksilla hankkimaan tietoa sukupolvenvaihdoksista, miettimään tilallaan omistusjärjestelyjä ja toteuttamaan niitä.

- Ihmiset elävät nykyisin pitkään, joten usein metsää perivä uusi metsänomistaja on jo itsekkin eläkeiässä → metsänomistus pysyy aktiivisen elämänvaiheen ohittaneilla → metsätuloilla ei ole omistajan taloudelle suurta merkitystä → tilan metsätalouden aktiivisuus laskee
- Metsätiloille ei ole pakotteita eikä kannusteita sukupolvenvaihdoksiin (vrt. maatila) → sukupolvi vaihtuu metsätilalla usein vasta kuoleman kautta → syntyy usein kuolinpesä
- Sukupolvenvaihdoksia sukupolven yli tulisi tehdä enemmän, jotta metsäomistajien keski-ikä saataisiin reilusti nuorentumaan ja metsät aktiivi-ikäisille ihmisille.
- Metsätilan sukupolvenvaihdos vaatii aina merkittäviä rahamääriä. Sukupolvenvaihdoksen rahoittaminen metsän hakkuilla heikentää tilan pitkäjänteistä ja kestäväää toimintaa.
- Metsätilojen arvostamisessa ei ole käytettävissä huojennuksia verotuksessa (vrt. maatila).
- Uusi metsälaki, joka mahdollistaa minkä tahansa ikäisen metsän päätehakkuun, heikentää metsätilojen vakuusarvoja.
- Vaihteittainen sukupolvenvaihdos pitäisi olla mahdollista järkevin kustannuksin
- Kuolinpesän pitäisi olla välivaihe, eikä pysyvä omistusmuoto
- Kuolinpesän yksimielisyysvaatimus voi halvaannuttaa kaiken toiminnan metsässä
- Yhteisomistuksessa toimiminen kaipasi parannuksia
- Yhteisomistuksen purkaminen tarvitsisi kannustimia
- Yhteismetsät eivät ole nykylainsäädännöllä laajamittainen ratkaisu metsänomistukseen
- Metsänomistajien maksuhalukkuus sukupolvenvaihdosneuvonnasta on heikko, koska sukupolvenvaihdokselle ei ole takarajaa

Vastaavanlaisia omistajanvaihdoksiin suuntautuvia hankkeita on toteutettu / käynnissä eri puolilla Suomea, joissa on todettu samanlaisia kipupisteitä. Näitä hankkeita on mm.

- Hallittu metsätilojen omistajanvaihdos, Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Karjala
- Metsänomistus toimivaksi, Suomen metsäkeskus, Etelä-Pohjanmaan alueyksikkö

Haluamme nostaa em. aktiivisen metsänomistuksen esteitä tietoisuuteen, jotta niihin voitaisiin puuttua metsäpoliittisessa päätöksenteossa.

Liitteenä hankkeen loppuraportti.

Hämäläiset metsät sukupolvelta toiselle-hankkeen ohjausryhmä